

Alina Morawiec

Zwyczaj i tradycje Świąt Bożego Narodzenia : konspekt zajęć klasa I

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (20-21), 212-215

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Alina Morawiec

Zwyczaje i tradycje Świąt Bożego Narodzenia - konspekt zajęć klasa I

Tradycja to przekazywane z pokolenia na pokolenie obyczaje, poglądy, wierzenia, sposoby myślenia i zachowania, normy społeczne. Nim zdefiniowano pojęcie świadomości narodowej i narodu, istotnym kryterium określającym pochodzenie była obrzędowość. Przywiązanie naszych przodków do własnych wartości kulturowych pozwoliło zachować im tożsamość narodową mimo burzliwych losów naszego państwa.

Obrzędowe świętowanie doroczne w Polsce zostało ściśle związane z rokiem kalendarzowym, zmianami pór roku oraz z liturgią i rytuałem chrześcijańskim. Głównym celem tych obrzędów było zapewnienie sobie szczęścia w życiu, powodzenia w pracach rolniczych i hodowlanych dzięki wezwaniu na pomoc sił nadprzyrodzonych, potężniejszych od człowieka. Najważniejszą wartością wszystkich zwyczajów stała się chęć wspólnego przeżywania z grupą ważnych wydarzeń. Wspólnota zaspakajała więc potrzebę więzi, która jest podstawową potrzebą psychospołeczną. Kiedy brak wspólnoty w wykonywaniu i przeżywaniu obrzędów, obrzęd ginie.

Uważa się, że o wartości i trwałości tradycji decyduje ich sens nadprzyrodzony, który pozwala nam w znakach i symbolach dostrzec głębsze treści - sens człowieczeństwa.

Jednym z największych i najbardziej uroczystie obchodzonym świętem osadzonym w tradycji chrześcijańskiej jest przepełnione symboliką Boże Narodzenie.

Główne miejsce w izbie zajmował stół nakryty białym obrusem, pod który wkładano siano na pamiątkę narodzin Jezusa w żłobku. Dekorację pomieszczenia stanowiły zielone gałązki podłazniczek, choinki, lśniące i kolorowe ozdoby. Przedmioty te uznawano za symbol życia, szczęścia i nadziei. Miały przynieść dobrobyt gospodarzom i chronić przed urokami. Pozostawiając przy wigilijnym stole wolne miejsce dla nieobecnych wyrażano serdeczną pamięć i życzliwość dla ludzi. Pierwsza gwiazdka na niebie (na pamiątkę gwiazdy betlejemskiej) obwieszczała czas zasiań do stołu. Przełamanie się opłatkiem i składanie sobie życzeń było gestem przyjaźni i darowania sobie win i krzywd. Zestaw potraw wigilijnych uwzględniał wszystkie płody rolne i leśne, lecz wyglądał różnie w poszczególnych regionach Polski. Po wieczery przychodził czas na oglądanie prezentów i rodzinne śpiewanie kolęd. Okres Bożego Narodzenia to czas wędrowania kolędników - przebie-

rańców z szopkami, z gwiazdami. Podczas kolędowania przedstawiano historię narodzenia Jezusa oraz składano życzenia w odwiedzanych domach.

W związku z burzliwymi dyskusjami o miejsce i rolę Polski i Polaków w integrującej się Europie należy pamiętać o bogatej tradycji i ugruntować poczucie tożsamości narodowej. Dla każdego człowieka najbliższe otoczenie stanowi naturalną przestrzeń kształtowania charakteru i osobowości oraz wrażliwości. Poczucie zakorzenienia ma istotne znaczenia dla bycia sobą w stronach rodzinnych i ojczyźnianych, stąd moje zainteresowanie obrzędami i zwyczajami. Działania edukacyjne zmierzające do umocnienia własnych tradycji kulturowych zapobiegną poczuciu zagubienia w kulturze masowej i zunifikowanej. Dzieci nie będą miały problemu, by poczuć się pełnowartościowymi obywatelami Unii Europejskiej, a co za tym idzie, odnajdą swoje miejsce w dzisiejszym świecie. Będą potrafiły również akceptować odmienności oraz nauczą się tolerancji dla różnorodnych zachowań, obyczajów i kultur.

Scenariusz zajęć - klasa I

Temat bloku: Świąta Bożego Narodzenia tuż, tuż

Temat dnia: Zwyczaje i tradycje Świąt Bożego Narodzenia

Cele ogólne:

- ❖ kultywowanie tradycji związanych ze Świątami Bożego Narodzenia
- ❖ doskonalenie cichego czytania ze zrozumieniem
- ❖ zapoznanie ze strukturą życzeń
- ❖ usprawnianie techniki dodawania i odejmowania
- ❖ wykonanie prac plastycznych z wykorzystaniem różnych materiałów

Cele operacyjne:

Uczeń:

- ❖ zna tradycje związane ze Świątami Bożego Narodzenia
- ❖ potrafi ułożyć życzenia
- ❖ wykonuje kartkę świąteczną
- ❖ potrafi liczyć pieniądze, dodaje i odejmuje w zakresie 10

Metody:

- ❖ słowna - rozmowa, praca z tekstem
- ❖ oglądowa - pokaz,
- ❖ działania praktycznego

Formy pracy:

- ❖ zbiorowa jednolita
- ❖ indywidualna jednolita
- ❖ grupowa jednolita

Środki dydaktyczne

Kartki świąteczne z życzeniami, rozsypanki, układanka z hasłem, szablon karty świątecznych, zestaw przedmiotów do sklepika wraz z cenami, tekst „Jak co roku” z podręcznika „Wesoła szkoła” cz. 2, karty pracy, monety z wyprawki, kase- ta z kolędami

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do tematu zajęć - ułożenie układanki z hasłem (zał. nr 1). Uczniowie po poprawnym ułożeniu podają hasło „Już wkrótce święta” i dochodzą do wniosku, że nadchodzące święta to Boże Narodzenie.
2. Swobodne wypowiedzi uczniów na (podstawie własnych doświadczeń) na temat zbliżających się świąt, przygotowań do nich, zwyczajów Bożego Narodzenia.
3. Obserwacja ilustracji w podręczniku. Udzielanie odpowiedzi na pytania:
Jakie zwyczaje świąteczne zilustrowano ?
Które z nich pielęgnujecie w waszych rodzinach ?
Czy w waszych domach macie jakieś inne zwyczaje?
4. Czytanie ciche ze zrozumieniem tekstu „Jak co roku”. Podkreślenie fragmentów tekstu, które zostały zilustrowane. Indywidualne odczytywanie zaznaczonych fragmentów i dopasowywanie ich do ilustracji (wyjaśnienie słowa tradycja)
5. Zabawa - przedstawienie ruchem czynności związanych z przygotowaniem do świąt (np.: sprzątanie mieszkania, robienie zakupów, ubieranie choinki, pakowanie prezentów).
6. Wykonanie kartek świątecznych (zał. nr 2). Uczniowie na zagiętych paskach papieru odrysowują wybrane wzory. Wycinają niepotrzebne części i ozdabiają według własnych pomysłów dowolną techniką plastyczną.
7. Wspólne odczytywanie życzeń z kartek świątecznych - omówienie ich treści ukierunkowane pytaniem: Czego sobie ludzie życzą z okazji Świąt Bożego Narodzenia?
8. Układanie życzeń z rozsypanki (zał. nr 3), wklejenie ich na kartki świąteczne.
9. Śpiewanie wybranej kolędy.

10. Dodawanie i odejmowanie liczb w zakresie 10. Liczenie pieniędzy.

Rachunek pamięciowy

- ❖ Nauczyciel wskazuje liczbę, a uczniowie podają sumę jej dwóch składników.
- ❖ Nauczyciel wskazuje liczbę, a uczniowie podają różnicę jej dwóch liczb.

Ćwiczenia manipulacyjne z wykorzystaniem monet.

- ❖ Jakimi monetami można wypłacić: 3 zł, 6 zł, 4 zł.....
- ❖ Praca w zespołach dwuosobowych. Zabawa w wypłacanie pieniędzy, np.: wypłać monetami 7 zł ($5 + 2$ lub $2 + 2 + 2 + 1$). Po wypłaceniu danej sumy, dzieci zapisują w zeszytach $7\text{ zł} = 5\text{ zł} + 2\text{ zł}$

Układanie zadań o oszczędzaniu pieniędzy (karty pracy K.67, zad.1).

11. Sklep z prezentami gwiazdkowymi.

Na tablicy są zawieszony przedmioty z cenami umownymi. Uczniowie mając do dyspozycji 10 zł dokonują zakupów. Podkreślając zagadnienie oszczędności nauczyciel poleca kupować tak, aby każdy otrzymał resztę.

Zestaw przedmiotów: naklejka za 1 zł, notes za 4 zł, ołówek za 2 zł, lizak za 1 zł, cukierki za 2 zł, książka za 8 zł, bombka za 3 zł, gwiazdka za 3 zł, wazon za 5 zł.

Ciche, a następnie głośne czytanie treści zadania i próby samodzielnego rozwiązania (K.67, zad. 2).

Summary

Christmas is a period of the year evoking very strong emotions connected with family gatherings and celebrations. In our everyday reality it has become meaningful and essential for everyone to keep a strong sense of national identity. The activities presented in this paper deal with Christmas traditions and are meant to encourage the students' future involvement in social work and their tolerance towards other cultures and social groups.